आजचे पंचांग

दिनांक : ४ ऑक्टोबर २०२६ वार : रविवार माह (अमावस्यांत) : भाद्रपद माह (पूर्णिमांत) : आश्विन ऋतु : शरद आयन : दक्षिणायन पक्ष : कृष्ण पक्ष तिथी : नवमी तिथी (५ ऑक्टोबर सकाळी ०३:५३ पर्यंत) त्यानंतर दशमी तिथी नक्षत्र : पुनर्वसू नक्षत्र (५ ऑक्टोबर रात्री १२:१३ पर्यंत) त्यानंतर पुष्य नक्षत्र योग : परिघ योग (दुपारी १२:३१ पर्यंत) त्यानंतर शिवा योग करण : तैतुला करण (दुपारी ०४:५१ पर्यंत) त्यानंतर गराजा करण चंद्र राशी : मिथुन राशी (सायंकाळी ०६:३१ पर्यंत) त्यानंतर कर्क राशी सूर्य राशी : कन्या राशी अशुभ मुहूर्त: राहु काळ : सायंकाळी ०४:५४ ते सायंकाळी ०६:२३ पर्यंत

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

मंत्रालयाबाहेर 'जेन नेक्स्ट' एकवटले

मुंबई : मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याच्या मागणीसाठी मुंबईतील ऐतिहासिक शिवाजी पार्क मैदानावर कॉकरोच जनता पार्टीचं आंदोलन सुरु झालं आहे. या आंदोलनाला प्रशासनाने परवानगी दिलेली नाही, तरीदेखील हे आंदोलन पेटलं असून मोठ्या संख्येने तरुण जमले आहेत. एकीकडे शिवाजी पार्कात जेन झी एकवटले आहेत, तर दुसरीकडे मंत्रालयाबाहेर 'जे नेक्स्ट' तरुणांनी गर्दी केलीय.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | रविवार, दि. ४ ऑक्टोबर २०२६ | वर्ष - २ | अंक - ११ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

सारांश वृत्त

बारामतीत मोदींची एन्ट्री; पवारांच्या व्यासपीठावर महायुतीचे दिग्गज!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

बारामती : प्रतिनिधी

बारामतीच्या राजकीय आणि सामाजिक वर्तुळाचे लक्ष आता ३ नोव्हेंबरकडे लागले आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी बारामतीत येणार असून, विद्या प्रतिष्ठानच्या परिसरातील नव्याने उभारलेल्या 'प्रेरणास्थळा'चे उद्घाटन त्यांच्या हस्ते होणार आहे. राष्ट्रवादी काँग्रेस (शरदचंद्र पवार) पक्षाचे अध्यक्ष शरद पवार यांनी पत्रकार परिषदेत ही माहिती दिली. पंतप्रधान कार्यालयाकडून दौऱ्याचे वेळापत्रक निश्चित झाल्याचेही त्यांनी सांगितले.

मोदी सकाळी सुमारे १० वाजता बारामती विमानतळावर दाखल होऊन विद्या प्रतिष्ठानकडे रवाना होतील. येथे नक्षत्र उद्यानात उभारण्यात आलेल्या तब्बल ९ फूट उंच आणि ४ टन वजनाच्या गौतम बुद्धांच्या पुतळ्याचे अनावरण होणार आहे. परिसरात राजमाता जिजाऊ, छत्रपती शिवाजी महाराज, महात्मा गांधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, शाहू महाराज यांच्यासह विविध महापुरुषांची चित्रेही प्रदर्शित करण्यात आली आहेत.

या कार्यक्रमासाठी राज्यपाल जिष्णु देव वर्मा, मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे आणि सुनेत्रा पवार, खासदार पार्थ पवार तसेच उद्योगपती सायरस पूनावाला यांना निमंत्रण देण्यात आले आहे. ऑक्सफर्ड विद्यापीठाच्या प्रमुखांनाही निमंत्रण असल्याचे पवार यांनी सांगितले.

कार्यक्रमात कृत्रिम बुद्धिमत्ता क्षेत्रातील विद्यार्थी आणि नवउद्योजकांशी संवाद होणार आहे.

पवारांच्या शैक्षणिक संस्थेतील या कार्यक्रमाला मोदींची उपस्थिती असल्याने बारामतीत होणाऱ्या या भेटीकडे राजकीयदृष्ट्याही लक्ष लागले आहे.

जनादेश कायद्यापेक्षा मोठा नाही; सत्तेच्या प्रत्येक पायरीवर घटनात्मक मर्यादा आवश्यक

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

लोकशाहीत जनादेश हा सत्तेचा आधार असतो; मात्र तो कायद्यापेक्षा वरचढ अधिकार देत नाही. लोकनियुक्त प्रतिनिधी पोलिस, प्रशासन किंवा न्यायालयाची भूमिका स्वतःकडे घेऊ शकत नाहीत आणि पद, राजकीय प्रभाव अथवा जनतेच्या पाठिंब्याच्या जोरावर कायदा हातात घेण्याचा अधिकार कोणालाही मिळत नाही, असा स्पष्ट संदेश सर्वोच्च न्यायालयाच्या अलीकडील निरीक्षणातून पुढे आला आहे.

कल्याण-डोंबिवली महानगरपालिकेचे नगरसेवक रमेश सुक्र्या म्हात्रे आणि अन्य तीन आरोपींना डॉक्टर व वैद्यकीय कर्मचाऱ्यांवरील हल्ल्याप्रकरणी मिळालेला जामीन सर्वोच्च न्यायालयाने रद्द केला. न्यायमूर्ती विक्रम नाथ आणि न्यायमूर्ती संदीप मेहता यांच्या खंडपीठाने हा निर्णय दिला.

जुलै २०२६ मध्ये महापालिकेच्या रुग्णालयातील प्रसूती विभागात कर्तव्यावर असलेल्या तीन डॉक्टरांशी, त्यात एका महिला डॉक्टरचाही समावेश होता, वाद झाल्यानंतर हल्ला केल्याचा आरोप म्हात्रे आणि अन्य आरोपींवर आहे. प्रसूतीकळा सुरू असलेल्या गर्भवती रुग्णेला दुसरीकडे हलवण्याच्या मुद्द्यावरून हा वाद निर्माण झाला होता.

या प्रकरणाच्या निमित्ताने सर्वोच्च न्यायालयाने लोकप्रतिनिधींच्या अधिकारांच्या मर्यादेबाबत महत्त्वपूर्ण भाष्य केले. जनतेचा जनादेश हा वैयक्तिक अधिकार गाजवण्याचा, इतरांना धमकावण्याचा किंवा स्वतःची इच्छा लादण्याचा परवाना ठरू शकत नाही, ही भूमिका लोकशाहीच्या मूलभूत तत्त्वांकडे लक्ष वेधणारी आहे.

या निरीक्षणाचा व्यापक अर्थही महत्त्वाचा आहे. सत्ता कोणत्याही पक्षाची असो, पद कितीही मोठे असो किंवा जनादेश कितीही मोठा असोकायद्याचे राज्य आणि घटनात्मक संस्थांची स्वायत्तता ही त्यापेक्षा वरची तत्त्वे आहेत. लोकप्रतिनिधींचे अधिकार हे संविधान आणि कायद्याने निश्चित केलेले असतात; जनतेकडून मिळालेला मताधिकार त्या मर्यादा संपुष्टात आणत नाही.

याच कारणामुळे हे निरीक्षण केवळ एखाद्या नगरसेवकापुरते मर्यादित न राहता सत्तेच्या प्रत्येक पातळीवरील सार्वजनिक पदाधिकाऱ्यांसाठी गांभीर्याने घेण्यासारखे आहे. लोकांचा कौल हा सरकार बनवतो; पण तो कायद्यापासून मुक्ती देत नाही.

भविष्यात देशातील कोणत्याही प्रभावशाली राजकीय व्यक्तीच्या कृती किंवा निर्णयांवर न्यायालयीन प्रश्न उपस्थित झाले, तरी अंतिम कसोटी व्यक्तीचा राजकीय दर्जा किंवा जनादेश नसून संविधान, कायदा आणि उपलब्ध पुरावे हीच असली पाहिजेत. न्यायालयीन संस्थांवर राजकीय प्रभावाची अपेक्षा करण्याऐवजी त्यांच्या घटनात्मक भूमिकेचा आदर करणे हीच लोकशाहीची खरी कसोटी ठरते.

कारण लोकशाहीत सत्तेची वैधता मतपेटीतून मिळते; पण सत्तेची मर्यादा संविधान ठरवते.

लोकसभा-विधानसभा बरखास्त करा; मतपत्रिकांवर पुन्हा निवडणुका घ्या! खर्गेंची थेट मागणी; निवडणूक प्रक्रियेवरून केंद्रावर जोरदार हल्लाबोल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था

देशातील निवडणूक प्रक्रियेवरून काँग्रेसचे अध्यक्ष मल्लिकार्जुन खर्गे यांनी शनिवारी केंद्र सरकार आणि निवडणूक आयोगावर जोरदार निशाणा साधला. लोकसभा आणि सर्व राज्यांच्या विधानसभा बरखास्त करून मतपत्रिकांच्या माध्यमातून नव्याने निवडणुका घ्याव्यात, अशी थेट मागणी खर्गे यांनी कर्नाटकातील कलबुर्गी येथे पत्रकारांशी बोलताना केली. देशातील सध्याच्या निवडणुका अवैध असल्याचा दावाही त्यांनी केला.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी, केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा आणि विविध राज्यांचे मुख्यमंत्री हे अवैध प्रक्रियेतून सत्तेवर आल्याचा आरोप खर्गे यांनी केला. इलेक्ट्रॉनिक मतदान यंत्रांच्या वापराबाबतही त्यांनी प्रश्न उपस्थित करत त्यांचा गैरवापर होत असल्याचा दावा केला.

सध्या मतदारयाद्यांच्या विशेष सखोल पुनरिक्षणाच्या प्रक्रियेवरून सत्ताधारी आणि विरोधकांमध्ये संघर्ष तीव्र झाला आहे. या प्रक्रियेत अनेक अनियमितता असल्याचा आरोप खर्गे यांनी केला. गरीब, अशिक्षित, कामगार आणि अल्पसंख्याक मतदारांवर त्याचा परिणाम होण्याची शक्यता असल्याचेही त्यांनी म्हटले.

दरम्यान, निवडणूक आयोगाने विशेष सखोल पुनरिक्षण पूर्ण झालेल्या २० राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशांमध्ये मतदारयादीतून वगळल्या गेलेल्या पात्र मतदारांच्या पुनर्नोंदणीसाठी विशेष मोहीम राबवण्याचे निर्देश दिले आहेत. पात्र मतदार निवडणूक यादीबाहेर राहू नये आणि नाव वगळण्यापूर्वी पुरेशी छाननी व सुनावणीची संधी मिळावी, असे आयोगाने स्पष्ट केले आहे.

खर्गे यांनी मात्र निवडणूक आयोगाच्या कार्यपद्धतीवरच प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले. कायदा सत्ताधाऱ्यांच्या हातात आहे, निवडणूक आयोगही त्यांच्या हातात आहे; मग कायदेशीर मार्गाने आम्ही काय करू शकतो?, असा सवाल त्यांनी केला.

दरम्यान, काँग्रेससह विरोधी पक्षांनी मतपत्रिकांवर मतदानाची मागणी कायम ठेवत देशभर आंदोलनाची घोषणा केली आहे. २ ते ८ ऑक्टोबरदरम्यान 'लोकशाही वाचवा' मोर्चे आणि ६ ऑक्टोबरला निवडणूक आयोगावर विरोधी खासदारांचा मोर्चा काढण्याचेही जाहीर करण्यात आले आहे.

महायुतीचा विधान परिषदेसाठी ३-१-१ फॉर्म्युला; पुणे शिक्षक जागा भाजपकडे, इच्छुकांमध्ये अस्वस्थता!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी

विधान परिषदेच्या पाच पदवीधर-शिक्षक मतदारसंघांच्या निवडणुकीसाठी महायुतीतील जागावाटपाचा तिढा अखेर सुटल्याचे समोर आले आहे. उपलब्ध माहितीनुसार भाजपला तीन, शिवसेनेला एक आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसला एक जागा देण्याचा फॉर्म्युला निश्चित झाला आहे. पुणे शिक्षक मतदारसंघावरून भाजप, शिवसेना आणि राष्ट्रवादी काँग्रेसमध्ये सुरू असलेल्या रस्सीखेचेनंतर ही जागा भाजपच्या वाट्याला गेली आहे.

त्यानुसार पुणे शिक्षक, पुणे पदवीधर आणि नागपूर पदवीधर या तीन जागा भाजप लढवणार आहे. अमरावती शिक्षक मतदारसंघ शिवसेनेकडे, तर छत्रपती संभाजीनगर पदवीधर मतदारसंघ राष्ट्रवादी काँग्रेसकडे जाणार आहे.

मात्र पुणे शिक्षक जागेवरून महायुतीतील अंतर्गत नाराजीची शक्यता कायम आहे. शिवसेनेचे मंगेश चिवटे उमेदवारीसाठी आग्रही असून, त्यांनी अर्ज भरण्याचा निर्णय घेतल्याचे वृत्त आहे. दुसरीकडे भाजपने या जागेसाठी उमेदवार निवडीची प्रक्रिया सुरू केली असून कौस्तुभ गावडे यांचे नाव पुढे आले आहे.

दरम्यान, महाविकास आघाडीतही उमेदवारीवरून मतभेद असल्याचे वृत्त आहे. काँग्रेसने पुणे शिक्षक, अमरावती शिक्षक आणि नागपूर पदवीधर मतदारसंघांसाठी उमेदवार जाहीर केले आहेत. त्यामुळे दोन्ही आघाड्यांमध्ये जागावाटपानंतर अधिकृत उमेदवारांची निवड आणि बंडखोरी रोखण्याचे आव्हान कायम आहे. मतदान २३ ऑक्टोबरला होणार आहे.

हिटलरची नक्कल करून पुरोगामी विचारांना हद्दपार करण्याचा डाव? प्रकाश आंबेडकरांचा घणाघात

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

शिक्षणव्यवस्थेतील अभ्यासक्रम बदलाच्या कथित हालचालींवरून वंचित बहुजन आघाडीचे नेते प्रकाश आंबेडकर यांनी केंद्र सरकार आणि राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघावर जोरदार टीका केली आहे. पुरोगामी विचार शिक्षणातून हद्दपार करण्याचा प्रयत्न सुरू असल्याचा आरोप त्यांनी केला.

जर्मनीतील नाझी राजवटीचा दाखला देत आंबेडकर यांनी, हिटलरने 'अँटी-जर्मन' विचारांवर बंदी घातल्याप्रमाणेच आज पुरोगामी विचारांना लक्ष्य केले जात असल्याचा दावा केला. छत्रपती शाहू महाराज, महात्मा फुले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि महात्मा गांधी यांच्या विचारांना मनुवादी व्यवस्थेविरोधातील विचार म्हणून विद्यापीठांच्या अभ्यासक्रमातून वगळण्याची मागणी समाजमाध्यमांवर करण्यात आल्याचा संदर्भ त्यांनी दिला.

या कथित मोहिमेवर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी प्रतिक्रिया देताना संबंधित विचारांची तपासणी करून निर्णय घेण्याची भूमिका घेतल्याचा दावाही आंबेडकर यांनी केला. विचार कोणाचे असावेत आणि कोणते नसावेत, हे सत्तेच्या निकषावर ठरवले जाणार का? असा मूलभूत प्रश्न या वादातून उपस्थित होत असल्याचे त्यांनी म्हटले.

दरम्यान, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या 'रिडल्स इन हिंदुइझम' या पुस्तकाचा दाखला देत आंबेडकर यांनी पूर्वीही त्यातील विचारांवरून वाद निर्माण झाला होता, अशी आठवण करून दिली. त्या वेळी फुले-शाहू-आंबेडकरी विचारांच्या जनतेने आंदोलन केल्यानंतर पुस्तक प्रकाशित करावे लागल्याचा दावा त्यांनी केला.

राहुल गांधींचा 'सत्याग्रह' मंच; देशभरातील आंदोलनांना एका नकाशावर आणण्याचा प्रयत्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

देशभरात विविध प्रश्नांवर सुरू असलेल्या आंदोलनांना एकत्र आणण्यासाठी लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी 'सत्याग्रह' या नव्या संकेतस्थळाची सुरुवात केली आहे. महात्मा गांधी यांच्या जयंतीनंतरच्या दिवशी सुरू करण्यात आलेल्या या मंचाचा उद्देश हक्क, न्याय आणि विविध सामाजिक प्रश्नांसाठी लढणाऱ्या नागरिकांच्या आवाजाला एकत्रित व्यासपीठ उपलब्ध करून देणे हा असल्याचे काँग्रेसने म्हटले आहे.

या मंचावर नागरिक आपल्या आंदोलनाची माहिती, त्यामागील प्रश्न आणि संबंधित अडचणी नोंदवू शकतात. त्याचबरोबर देशाच्या विविध भागांतील समान प्रश्नांवर सुरू असलेली आंदोलने परस्परसंवादी नकाशाच्या माध्यमातून शोधता येणार आहेत. त्यामुळे स्थानिक पातळीवरील वेगवेगळे संघर्ष एकमेकांशी जोडण्याचा प्रयत्न या उपक्रमातून करण्यात आला आहे.

राहुल गांधी यांनी विद्यार्थ्यांपासून शेतकरी, आदिवासी, दलित, महिला आणि तरुणांपर्यंत विविध घटकांच्या आंदोलनांचा उल्लेख केला. अनेकदा स्वतंत्रपणे उठणारा आवाज दबला जातो, त्यामुळे हे आवाज एका मंचावर आणण्याची गरज असल्याचे त्यांनी सांगितले. विरोधी पक्षनेता म्हणून आंदोलन करणाऱ्या नागरिकांसोबत संसदेत, रस्त्यावर किंवा पत्रव्यवहाराच्या माध्यमातून उभे राहणे ही आपली जबाबदारी असल्याचेही त्यांनी नमूद केले.

मंचाच्या उपलब्ध माहितीनुसार, सुरुवातीच्या टप्प्यात शिक्षण, भ्रष्टाचार, शेतकरी प्रश्न, आरोग्य, महिला सुरक्षा, भूमीहक्क, जातीय भेदभाव आणि कामगार हक्क अशा विविध विषयांवरील तक्रारी व आंदोलने नोंदवली जात आहेत. त्यामुळे 'सत्याग्रह' हा केवळ आंदोलनांची माहिती देणारा मंच राहणार की विविध संघर्षांना प्रत्यक्ष संघटनात्मक आधार देणारे माध्यम बनेल, हे पुढील काळात स्पष्ट होणार आहे.

दिल्ली पोलिसांचा निर्णय की सत्तेचा दबाव? शांततापूर्ण आंदोलनालाही परवानगीची अडचण

जंतरमंतरवरील आंदोलनाला नकार; युवक काँग्रेस उच्च न्यायालयात, पोलिसांच्या निर्णयस्वातंत्र्यावर उपस्थित झाले गंभीर प्रश्न

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली। प्रतिनिधी

लोकशाहीमध्ये सरकारवर टीका करण्याचा आणि सत्ताधाऱ्यांविरोधात शांततापूर्ण आंदोलन करण्याचा अधिकार हा लोकशाही व्यवस्थेचा अविभाज्य भाग आहे. मात्र, राजधानी दिल्लीतील जंतरमंतरवर मुख्य निवडणूक आयुक्त ज्ञानेश कुमार यांच्या राजीनाम्याच्या मागणीसाठी प्रस्तावित आंदोलनाला दिल्ली पोलिसांनी परवानगी नाकारल्याने कायदा-सुव्यवस्थेच्या नावाखाली लोकशाहीतील असहमती किती नियंत्रित केली जाऊ शकते, हा प्रश्न पुन्हा ऐरणीवर आला आहे.

भारतीय युवक काँग्रेसचे अध्यक्ष उदय भानू चिब यांनी दिल्ली उच्च न्यायालयात याचिका दाखल करून १ ऑक्टोबरचा परवानगी नाकारण्याचा पोलिसांचा आदेश आव्हानित केला आहे. युवक काँग्रेसने २५ सप्टेंबरला सुमारे १०० ते १५० जणांच्या शांततापूर्ण आंदोलनासाठी परवानगी मागितली होती. सुरक्षा, वाहतूक, शिस्त आणि सार्वजनिक सुव्यवस्थेसंबंधी कायदेशीर अटींचे पालन करण्याची तयारी असल्याचेही याचिकेत नमूद करण्यात आले आहे.

याचिकेतील मुख्य आक्षेप असा आहे की, पोलिसांना सार्वजनिक सभा नियंत्रित करण्याचा अधिकार असला तरी त्या अधिकाराचे रूपांतर शांततापूर्ण आंदोलनावर सरसकट बंदी घालण्याच्या अधिकारात होऊ शकत नाही. परिस्थितीचा स्वतंत्र, वस्तुनिष्ठ आणि प्रमाणबद्ध विचार न करता परवानगी नाकारणे हे अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य आणि शांततापूर्ण जमावाचा अधिकार यावर परिणाम करणारे ठरू शकते, असा दावा युवक काँग्रेसने केला आहे. याचिकेत संविधानाच्या कलम १४, १९(१)(अ) आणि १९(१)(ब)चा आधार घेण्यात आला आहे.

दरम्यान, २ ऑक्टोबरच्या प्रस्तावित आंदोलनाच्या पार्श्वभूमीवर दिल्ली पोलिसांनी मोठा बंदोबस्त तैनात केला होता. पोलिसांच्या अंदाजानुसार तीन ते चार हजार लोक जमा होण्याची शक्यता होती. त्यानंतर आंदोलनादरम्यान मोठ्या संख्येने आंदोलकांना ताब्यात घेण्यात आले आणि ३ ऑक्टोबरला या संदर्भात तीन एफआयआर दाखल करण्यात आल्याचे वृत्त आहे.

यामुळे एक मूलभूत प्रश्न उपस्थित होतोपोलिसांचे काम आंदोलनाचे नियमन करणे आहे की आंदोलनच रोखणे? कायदा-सुव्यवस्था राखण्यासाठी वेळ, ठिकाण, संख्या, वाहतूक आणि सुरक्षेच्या अटी निश्चित करणे हा प्रशासनाचा अधिकार आहे. परंतु प्रत्येक विरोधी आवाजाकडे संभाव्य धोका म्हणून पाहिले गेले, तर लोकशाहीतील असहमतीसाठी उरणारी सार्वजनिक जागा किती राहणार?

दिल्ली पोलिसांच्या कारभारावर केंद्रीय गृह मंत्रालयाची प्रशासकीय देखरेख असते. त्यामुळे राजकीयदृष्ट्या संवेदनशील आंदोलनांच्या बाबतीत पोलिसांनी घेतलेल्या निर्णयांमध्ये कायद्याचे निकष आणि राजकीय दबाव यांच्यात स्पष्ट अंतर दिसणे आवश्यक आहे. केवळ विरोधकांचा कार्यक्रम आहे म्हणून परवानगी नाकारणे योग्य आहे का, किंवा प्रत्यक्ष सुरक्षा धोका असल्यास त्याचे ठोस कारण सार्वजनिकपणे स्पष्ट केले जाऊ शकते का, हे महत्त्वाचे प्रश्न आहेत. उपलब्ध माहितीत पोलिसांनी परवानगी नाकारण्यामागे नेमके कोणते कारण दिले, याची संपूर्ण कारणमीमांसा अद्याप स्पष्ट झालेली नाही.

म्हणूनच या प्रकरणाचा अंतिम निर्णय दिल्ली उच्च न्यायालयाच्या परीक्षणावर अवलंबून आहे. पोलिस हे सत्तेचे राजकीय साधन नसून कायद्याचे अंमलबजावणी करणारे संस्थान आहे, हे सिद्ध करण्याची कसोटी अशाच प्रसंगी लागते. लोकशाहीत प्रश्न विचारण्याचा अधिकार सत्तेच्या परवानगीवर अवलंबून राहिला, तर निवडणूक जिंकणे आणि लोकशाही टिकवणे यातील फरक धूसर होऊ शकतो. जंतरमंतरवरील एका आंदोलनाची परवानगी हा केवळ प्रशासकीय विषय नाही; तो सत्ता, पोलीस आणि नागरिकांच्या असहमतीच्या अधिकारातील घटनात्मक संतुलनाची परीक्षा ठरत आहे.

संपादकीय

शौर्याचा सन्मान की राजकीय श्रेयवाद?

देशात एखाद्या नागरिकाने असामान्य धैर्य दाखवून अनेकांचे प्राण वाचवले, एखाद्या सैनिकाने सीमेवर शौर्य गाजवले किंवा एखाद्या खेळाडूने आंतरराष्ट्रीय स्तरावर देशाचा झेंडा उंचावला, तर त्याचे कौतुक होणे स्वाभाविकच आहे. विमानातील प्राणघातक संकटातून १७४ प्रवाशांचे प्राण वाचवणारे कॅप्टन स्मित मच्छार यांच्यासारख्या धाडसी व्यक्तीचे पंतप्रधानांकडून कौतुक होणे ही निश्चितच अभिमानाची बाब आहे. प्रश्न कौतुकाचा नाही; प्रश्न आहे तो त्या शौर्याचे राजकीय श्रेय कोणाच्या खात्यात जमा केले जाते, याचा. अलीकडच्या राजकीय वातावरणात राष्ट्रीय यश आणि व्यक्तिगत राजकीय नेतृत्व यांच्यातील सीमारेषा अनेकदा धूसर होताना दिसते. विमान दुर्घटनेतील बचावकार्य असो, क्रीडा क्षेत्रातील यश असो किंवा सुरक्षा दलांचे शौर्य प्रत्येक यशाची मांडणी एखाद्या विशिष्ट राजकीय नेतृत्वाच्या कार्यकाळाशी जोडली जाऊ लागली, तर प्रत्यक्ष काम करणाऱ्या व्यक्ती, संस्था आणि यंत्रणांचे योगदान झाकोळले जाण्याची शक्यता असते. पंतप्रधानांनी एखाद्या सामान्य नागरिकाला फोन करून त्याच्या धाडसाची दखल घेणे ही लोकशाहीतील सकारात्मक बाब आहे. राष्ट्रप्रमुखाने नागरिकांच्या शौर्याचा गौरव करणे हे प्रोत्साहन देणारे ठरू शकते. पण त्या गौरवाचे रूपांतर राजकीय प्रतिमानिर्मितीत होऊ नये, एवढीच अपेक्षा लोकशाहीकडून असू शकते. वीराचा सन्मान वीराच्या नावाने व्हावा; सत्तेच्या नावाने नव्हे, हा या चर्चेचा मूलभूत मुद्दा आहे.

याच संदर्भात इतिहासाकडे पाहण्याची पद्धतही महत्त्वाची ठरते. महात्मा गांधी, जवाहरलाल नेहरू, सुभाषचंद्र बोस, भगतसिंग, चंद्रशेखर आझाद आणि असंख्य ज्ञात-अज्ञात स्वातंत्र्यसैनिकांचे योगदान भारतीय स्वातंत्र्याच्या इतिहासाचा अविभाज्य भाग आहे. कोणत्याही एका पक्षाची किंवा विचारसरणीची मक्तेदारी या इतिहासावर असू शकत नाही.

राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघाच्या स्वातंत्र्यलढ्यातील भूमिकेबाबतही इतिहासात मतभेद आहेत. १९४२च्या भारत छोडो आंदोलनाच्या काळात संघाने संघटनात्मक पातळीवर आंदोलनात सहभागी न होण्याची भूमिका घेतली होती, असा इतिहासलेखनातील एक महत्त्वाचा संदर्भ आहे. त्याचवेळी संघाशी संबंधित लेखक आणि समर्थक वैयक्तिक स्वयंसेवकांच्या सहभागाचे तसेच भूमिगत कार्यकर्त्यांना मदत केल्याचे दाखले देतात. त्यामुळे या विषयाकडे घोषणांपेक्षा प्राथमिक ऐतिहासिक कागदपत्रे, तत्कालीन नोंदी आणि विविध इतिहासकारांच्या अभ्यासाच्या आधारे पाहणे अधिक योग्य ठरेल. मात्र आजचा खरा प्रश्न आणखी व्यापक आहे. ज्या राष्ट्रीय नायकांचा उल्लेख सार्वजनिक भाषणांमध्ये आदराने केला जातो, त्यांना राजकीय आणि संस्थात्मक संस्कृतीत किती समान स्थान दिले जाते? पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी विविध प्रसंगी गांधी, बोस, भगतसिंग, आझाद आणि नेहरू यांचा उल्लेख केला आहे. हा सार्वजनिक नोंदींचा भाग आहे. परंतु भाषणातील उल्लेख आणि संस्थात्मक स्मृती यामध्ये फरक असतो. राजकीय पक्षांच्या कार्यालयांमध्ये, संघटनांच्या मुख्यालयांमध्ये आणि सार्वजनिक संस्थांमध्ये कोणत्या व्यक्तींची छायाचित्रे असतात, कोणाच्या विचारांचा उल्लेख होतो आणि कोणत्या ऐतिहासिक व्यक्तिमत्त्वांना प्रतीकात्मक स्थान दिले जाते, यावरून त्या संस्थेच्या इतिहासदृष्टीची कल्पना येऊ शकते.

म्हणूनच प्रश्न केवळ भाजप किंवा ठडडपुरता मर्यादित ठेवण्याची गरज नाही. काँग्रेससह प्रत्येक राजकीय पक्षाने आपल्या कार्यालयात भारताच्या सर्वमान्य राष्ट्रीय नायकांना समान आदराचे स्थान दिले आहे का? पक्षीय विचारसरणी वेगवेगळी असली तरी स्वातंत्र्यलढा, संविधान आणि राष्ट्रनिर्मितीचा इतिहास हा सर्वांचा सामाईक वारसा मानला जाऊ शकतो का?

राष्ट्रीय नायकांचे फोटो कार्यालयाच्या भिंतीवर लावणे हा केवळ प्रतीकात्मक प्रश्न आहे. त्यापेक्षा महत्त्वाचा प्रश्न म्हणजे त्यांच्या विचारांशी आणि योगदानाशी संस्थांचा प्रत्यक्ष संबंध किती आहे. गांधींचा उल्लेख करणे आणि त्यांच्या अहिंसेचा स्वीकार करणे, नेहरूंचा उल्लेख करणे आणि त्यांच्या वैज्ञानिक दृष्टिकोनाची कदर करणे, बोसांचा गौरव करणे आणि त्यांच्या राष्ट्रवादी दृष्टिकोनाचा ऐतिहासिक संदर्भ समजून घेणे या गोष्टी केवळ छायाचित्रांपेक्षा मोठ्या आहेत.

लोकशाहीत इतिहासाचा वापर राजकीय शस्त्र म्हणून करण्यापेक्षा इतिहासाकडून आत्मपरीक्षण करणे अधिक महत्त्वाचे आहे. एका विचारसरणीला पसंत असलेले नायक आणि दुसऱ्या विचारसरणीला पसंत असलेले नायक अशी विभागणी करून राष्ट्रीय स्मृतीचे तुकडे करणे देशाच्या इतिहासालाच संकुचित करते.

कॅप्टन स्मित मच्छार यांचे शौर्य असो किंवा स्वातंत्र्यसैनिकांचे बलिदान त्याचे श्रेय व्यक्ती, पक्ष किंवा सरकारच्या पलीकडे जाऊन राष्ट्राच्या सामूहिक स्मृतीत राहिले पाहिजे. शौर्याचे राजकीयीकरण नको आणि इतिहासाचे पक्षीकरणही नको.

खरा राष्ट्रवाद कदाचित याच ठिकाणी तपासला जातो आपल्याला सोयीचे असलेले नायकच नव्हे, तर आपल्याशी वैचारिक मतभेद असलेल्या राष्ट्रीय व्यक्तिमत्त्वांचाही समान आदर करण्याची तयारी आपण ठेवतो का?

आणि म्हणूनच अंतिम प्रश्न छायाचित्रांचा नसून सर्वसमावेशक राष्ट्रीय स्मृतीचा आहे. राजकीय पक्ष आणि सामाजिक संघटनांनी आपल्या विचारधारेपलीकडे जाऊन देशाच्या स्वातंत्र्यलढ्यात आणि राष्ट्रनिर्मितीत योगदान देणाऱ्या सर्वमान्य राष्ट्रीय नायकांना समान सन्मान देण्याची संस्थात्मक परंपरा निर्माण करावी का?

पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीच्या नियामक मंडळावर अण्णा बनसोडेंची निवड योग्य : रामदास आठवले

विधानसभा उपाध्यक्ष अण्णासाहेब बनसोडे यांचा पिंपरीत नागरी सत्कार

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी स्थापन केलेल्या पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीच्या शासकीय नियामक मंडळावर महाराष्ट्र विधानसभेचे उपाध्यक्ष अण्णासाहेब बनसोडे यांची झालेली निवड योग्य असल्याचे प्रतिपादन केंद्रीय सामाजिक न्याय मंत्री तथा संस्थेचे अध्यक्ष रामदास आठवले यांनी केले.

बनसोडे यांच्या नियुक्तीनिमित्त पिंपरी येथे शनिवारी रामदास आठवले यांच्या हस्ते त्यांचा नागरी सत्कार करण्यात आला. संस्थेच्या माध्यमातून पिंपरी-चिंचवडमध्ये भव्य शैक्षणिक संकुल उभारण्याबरोबरच राज्यभर शिक्षणाचा विस्तार करून दरवर्षी दोन लाख विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षण देण्याचा संस्थेचा संकल्प असल्याचे आठवले यांनी सांगितले.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी वंचित, शोषित आणि दुर्बल घटकांना शिक्षणाच्या माध्यमातून सक्षम करण्याच्या उद्देशाने ही संस्था स्थापन केली. सर्वांना सोबत घेऊन संस्थेचा विस्तार करण्यासाठी अण्णा बनसोडे आणि आपण प्रयत्न

करू, असे आठवले म्हणाले. त्यांनी बनसोडे यांच्या राजकीय वाटचालीचाही उल्लेख केला.

सामाजिक न्याय मंत्री संजय शिरसाट यांनी बनसोडे यांना शुभेच्छा देत संस्थेच्या विकासासाठी आवश्यक निधीसाठी सहकार्य करण्याची भूमिका व्यक्त केली. मिळालेल्या अधिकाराचा वापर लोककल्याणासाठी करण्याचे आवाहन त्यांनी केले.

सत्काराला उत्तर देताना अण्णासाहेब बनसोडे यांनी हे पद सन्मानापेक्षा मोठी जबाबदारी असल्याचे सांगितले. आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल आणि वंचित विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण शिक्षण व समान संधी देण्यावर भर देणार असल्याचे त्यांनी सांगितले. पारंपरिक शिक्षणासोबत कृत्रिम बुद्धिमत्ता, डिजिटल शिक्षण, संशोधन, कौशल्यविकास आणि रोजगाराभिमुख शिक्षणाला प्राधान्य देण्याचा मानस त्यांनी व्यक्त केला.

कार्यक्रमास आमदार महेश लांडगे, गोपीचंद पडळकर, माजी आमदार विलास लांडे, पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीचे विश्वस्त तसेच विविध पदाधिकारी व कार्यकर्ते उपस्थित होते. स्वागत सुरेश निकाळजे यांनी केले. सूत्रसंचालन अक्षय मोरे, तर आभार अंजना गायकवाड यांनी मानले.

एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलच्या सक्षम जाधवची तलवारबाजीत उल्लेखनीय कामगिरी

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिका आणि पुणे जिल्हा परिषद क्रीडा विभागाच्या वतीने आयोजित शालेय तलवारबाजी स्पर्धेत रावेत येथील एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलचा विद्यार्थी सक्षम जाधव याने १४ वर्षांखालील वयोगटात उल्लेखनीय कामगिरी केली.

इयत्ता सहावीत शिकणाऱ्या सक्षमने स्पर्धेतील सहाही फेऱ्यांमध्ये प्रत्येकी पाच गुणांचे लक्ष्य साध्य करत सर्व फेऱ्या जिंकल्या. कासारवाडी प्राथमिक शाळेत झालेल्या या स्पर्धेत २४ शाळांनी सहभाग घेतला होता. विविध गट व प्रकारांमध्ये सुमारे ५६ वैयक्तिक खेळाडू आणि १८ संघ सहभागी झाले होते.

सक्षमला एस. बी. पाटील पब्लिक स्कूलच्या क्रीडा शिक्षिका प्रिया सूर्यवंशी यांचे मार्गदर्शन लाभले. तो इयत्ता तिसरीपासून बालेवाडी येथील छत्रपती शिवाजी महाराज स्टेडियममध्ये छत्रपती पुरस्कारप्राप्त प्रशिक्षक श्वेता चंडालिया यांच्या मार्गदर्शनाखाली तलवारबाजीचा सराव करीत आहे.

शाळेत विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक अभ्यासक्रमासोबतच वैयक्तिक व सांघिक क्रीडा प्रकारात प्रावीण्य मिळविण्यासाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून दिल्या जात असल्याचे प्राचार्य डॉ. बिंदू सैनी यांनी सांगितले.

सक्षमच्या यशाबद्दल पीसीईटीचे अध्यक्ष ज्ञानेश्वर लांडगे, उपाध्यक्ष पद्मताई भोसले, सचिव विठ्ठल काळभोर, खजिनदार शांताराम गराडे, विश्वस्त हर्षवर्धन पाटील, उद्योजक नरेंद्र लांडगे, अजिंक्य काळभोर आणि कार्यकारी संचालक डॉ. गिरीश देसाई यांनी सक्षम जाधव, क्रीडा शिक्षिका प्रिया सूर्यवंशी आणि मुख्याध्यापिका पद्मावती बंडा यांचे अभिनंदन केले.

तळेगाव दाभाडे - सोसायटीच्या गेटवर सुरक्षा रक्षकावर दगडफेक

तळेगाव दाभाडे हादरले! घरभाडे वाढवल्याच्या रागातून सोसायटीच्या गेटवर सुरक्षा रक्षकावर दगडाने जीवघेणा हल्ला

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
तळेगाव दाभाडे : प्रतिनिधी

घरमालकाने भाडे वाढवल्याचा राग अनावर झाल्याने एका भाडेकरूने थेट सोसायटीच्या गेटवर जाऊन सुरक्षा रक्षकाला (सिक्युरिटी सुपरवायझर) दगडाने बेदम मारहाण केल्याची संतापजनक घटना 'रोहन आनंद सोसायटी', सोमाटणे फाटा येथे घडली आहे. याप्रकरणी तळेगाव दाभाडे पोलिसांनी आरोपीविरोधात गुन्हा दाखल केला आहे.

नेमकी घटना काय?

मिळालेल्या माहितीनुसार, १ ऑक्टोबर रोजी सायंकाळी ५:३० च्या सुमारास आरोपी मोहित देशमुख (वय ३०, रा. रोहन आनंद सोसायटी, सोमाटणे फाटा) याने घरमालकाने भाडे वाढवल्याच्या कारणावरून वाद घातला. त्यानंतर त्याने सोसायटीच्या मुख्य गेटवर जाऊन तेथील सिक्युरिटी सुपरवायझर अनोध कुमार वर्मा (वय २८) आणि सिक्युरिटी पुष्पेंद्र अहिरवार यांना शिवीगाळ व दमदाटी केली. वाद सोडवण्यास गेलेल्यांवर आरोपीने दगडफेक करत मारहाण केली आणि जखमी केले. याप्रकरणी तळेगाव दाभाडे पोलीस ठाण्यात इछड कलम ११८(१), ३५१(२), ३५२ अन्वये गुन्हा नोंदवण्यात आला असून पोलीस पुढील तपास करत आहेत.

अंतर्नाद'मधून मराठी लोकसंस्कृतीचा सुरेल जागर

अभिजात मराठी भाषा सप्ताहाला उत्स्फूर्त प्रतिसाद; पारंपरिक वाद्यांच्या निनादात शुभारंभ

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

संतवाणीपासून पोवाड्यापर्यंत, लावणीपासून भारूडापर्यंत आणि ओव्यांपासून विठ्ठलभक्तीपर्यंतच्या मराठी लोकसंस्कृतीचे विविध रंग 'अंतर्नाद - अ जर्नी टू द सोल' या नाट्य-संगीतमय आविष्कारातून रसिकांना अनुभवायला मिळाले. चिंचवड येथील प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहात झालेल्या या कार्यक्रमाला रसिकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाला.

पिंपरी चिंचवड महानगरपालिकेच्या वतीने ३ ऑक्टोबर हा 'अभिजात मराठी भाषा सन्मान दिन' आणि ३ ते ९ ऑक्टोबरदरम्यान 'अभिजात मराठी भाषा सप्ताह' साजरा केला जात आहे. आयुक्त डॉ. विजय सूर्यवंशी, अतिरिक्त आयुक्त विक्रांत बगाडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली आणि विशेष अधिकारी तथा मराठी भाषा समन्वय अधिकारी किरण गायकवाड यांच्या अधिपत्याखाली विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

सप्ताहाच्या पहिल्याच दिवशी मोरया थिएटर्सच्या वतीने सादर करण्यात आलेल्या 'अंतर्नाद'मध्ये संतपरंपरा, भक्तिसंगीत आणि महाराष्ट्राच्या लोकजीवनातील विविध कलाप्रकारांची गुंफण करण्यात आली. 'विठ्ठल माझा मला पावलं का' या गीताने कार्यक्रमाची सुरुवात झाली. त्यानंतर पालखी सोहळा, गवळण, पोवाडा, दिंडी, गोंधळ, रॅप, लावणी,

पिंगळा, रिंगण आणि भारूड अशा विविध सादरीकरणांनी कार्यक्रम रंगला.

दरम्यान, सप्ताहाचा शुभारंभ सनई, ताशा, संबळ आणि हलगीच्या निनादात करण्यात आला. ताशाकिंग सिराजभाई यांच्या ताशावादनासह पारंपरिक वाद्यांच्या सादरीकरणाने परिसरात उत्साहाचे वातावरण निर्माण झाले. बँड पथकाने 'जय जय महाराष्ट्र माझा' या गीताचे सादरीकरण केले. पारंपरिक वाद्यांच्या तालावर तरुणाईनेही उत्स्फूर्त सहभाग घेतला.

प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृहातील सर्व आसने भरल्याने 'अंतर्नाद' कार्यक्रमाला हाऊसफुल्ल प्रतिसाद मिळाला. कलाकारांच्या सादरीकरणाला रसिकांनी टाळ्यांच्या कडकडाटात दाद दिली.

आजचे कार्यक्रम

रविवार, दि. ४ ऑक्टोबर रोजी प्रा. रामकृष्ण मोरे प्रेक्षागृह येथे विविध कार्यक्रम होणार आहेत.

* सकाळी ९ वा. - अथर्व थिएटर, चिंचवड यांची 'भिरभिर' एकांकिका
* सकाळी १० वा. - अस्मिता युवा मंच, पुणे यांची 'इन द नेम ऑफ' एकांकिका
* दुपारी १२.३० वा. - संकर्षण कऱ्हाडे अभिनीत 'नियम व अटी लागू' नाटक
* सायंकाळी ५ वा. - 'धरित्रीच्या लेकी'
* रात्री ९.३० वा. - 'द फोक महाराष्ट्र - ओळख माझ्या महाराष्ट्राची' हा महाराष्ट्राच्या लोककलेचा भव्य सोहळा

चाकण एमआयडीसीत साडेतीन टन वजनाचा लोखंडी पोल अंगावर पडून कामगार गंभीर;

कंपनी प्लँट हेडसह तिघांवर सदोष मनुष्यवधाच्या प्रयत्नाचा गुन्हा दाखल!

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पिंपरी-चिंचवड : प्रतिनिधी

चाकण एमआयडीसी परिसरातील 'वेलॉक्स इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रा. लि.' या कंपनीत सुरक्षेच्या उपाययोजनांचा पूर्ण बोजवारा उडाल्यामुळे एका निष्पाप कामगाराचा जीव टांगणीला लागल्याची धक्कादायक घटना समोर आली आहे. निष्काळजीपणे क्रेनने साडेतीन टन वजनाचा महाकाय लोखंडी पोल उचलत असताना पोल अंगावर कोसळल्याने मोनू शर्मा हा कामगार गंभीर जखमी झाला आहे. याप्रकरणी चाकण दक्षिण पोलिसांनी कंपनीचा प्लँट हेड, ठेकेदार/सुपरवायझर आणि क्रेन ऑपरेटर अशा तिघांविरोधात भारतीय न्याय संहिता (इछड) कलम ११० व ३(५) अन्वये सदोष मनुष्यवधाचा प्रयत्न केल्याचा गुन्हा दाखल केला आहे.

नेमकी घटना काय?

मिळालेल्या माहितीनुसार, २९ सप्टेंबर रोजी सकाळी ११ ते ११.३० वाजेच्या सुमारास नाणेकरवाडी येथील 'वेलॉक्स इन्फ्रास्ट्रक्चर प्रा. लि.' या कंपनीत साडेतीन टन वजनाचा अवजड लोखंडी पोल हलवण्याचे काम सुरू होते. काम करताना कामगाराचा जीव जाऊ शकतो याची पूर्ण जाणीव असतानाही कंपनी प्रशासनाने कोणतीही सुरक्षा यंत्रणा दिली नव्हती.

साडेतीन टनाचा पोल उचलण्यासाठी पुरेसे मनुष्यबळ, सुरक्षित लिफ्टिंग व्यवस्था, स्वतंत्र क्रेन ऑपरेटर अथवा पोल सुरक्षितपणे पलटी करण्यासाठी आवश्यक साधनसामग्रीची व्यवस्था करण्यात आली नव्हती. परिणामी, क्रेनने पोल उचलत असताना अचानक तो खाली कोसळला आणि कामगार मोनू शर्मा यांच्या अंगावर पडला. या भीषण अपघातात मोनू शर्मा गंभीर जखमी झाले असून त्यांच्यावर उपचार सुरू आहेत.

यांच्यावर दाखल झाला गुन्हा:

पोलीस साहाय्यक उपनिरीक्षक राहुल नागनाथ पाटील यांनी दिलेल्या फिर्यादीवरून चाकण दक्षिण पोलीस ठाण्यात गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे:

स्वप्निल सुरेश जाधव (वय ३५ वर्षे, रा. नाणेकरवाडी, खेड - व्यवसाय: प्लँट हेड, वेलॉक्स इन्फ्रास्ट्रक्चर)

निरंजन सरत नायक (वय ४२ वर्षे, रा. डी. के. चौक, निघोजे रोड - व्यवसाय: कॉन्ट्रॅक्टर/सुपरवायझर)

योगेश महोदव आमले (वय ४७ वर्षे, पत्ता उपलब्ध नाही - व्यवसाय: क्रेन ऑपरेटर)

कंपनी प्रशासनाच्या निष्काळजीपणामुळे कामगारांचा जीव धोक्यात घालणाऱ्या अशा व्यवस्थापनावर आता पोलिसांनी कडक पावले उचलली असून, या प्रकरणाचा पुढील तपास पोलीस उपनिरीक्षक धायगुडे आणि मोते करत आहेत.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

एमपीएससी आंदोलनातील फूट; शिष्टमंडळाच्या परस्पर निर्णयाने विद्यार्थ्यांमध्ये संताप

■ पुणे : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाच्या (एमपीएससी) कारभाराविरोधात आणि विविध मागण्यांसाठी सुरू असलेल्या विद्यार्थी आंदोलनातच फूट पडली असल्याचे चित्र आहे. मुख्यमंत्र्यांसोबत झालेल्या बैठकीत विद्यार्थ्यांच्या मागण्या मान्य झाल्याने आंदोलन तात्पुरते स्थगित करण्याचा निर्णय घेण्यात आला होता. मात्र, मुंबईला गेलेल्या शिष्टमंडळाने आंदोलनकर्त्या विद्यार्थ्यांशी चर्चा न करता निर्णय घेतल्याचा आरोप करत एका गटाने आंदोलन पुन्हा सुरू केले. त्यामुळे शुक्रवारी शहरात दोन ठिकाणी स्वतंत्र आंदोलने सुरू झाली.

मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस आणि विद्यार्थी प्रतिनिधींच्या शिष्टमंडळाची मंत्रालयात बैठक झाली होती. या बैठकीत एमपीएससीच्या सचिवांची बदली तसेच आयोगाच्या अध्यक्षांची न्यायाधीशांमार्फत चौकशी करण्याचे आश्वासन देण्यात आले होते. त्यामुळे २ ऑक्टोबरचे 'सत्याग्रह' आंदोलन तात्पुरते स्थगित करण्याची घोषणा विद्यार्थी प्रतिनिधींनी केली होती. मात्र, विद्यार्थ्यांची मुख्य मागणी अध्यक्ष विवेक भिमनवार यांच्या राजीनाम्याची असताना, शिष्टमंडळाने तडजोड का केली? असा संतप्त सवाल विद्यार्थ्यांनी उपस्थित केला.

मुंबईला गेलेल्या शिष्टमंडळाने आंदोलनातील सर्व विद्यार्थ्यांशी चर्चा केली नाही. तसेच त्यांना विश्वासात न घेता आंदोलन स्थगित करण्याचा निर्णय घेतल्याचा आरोप आंदोलकांनी केला. 'आमचे आंदोलन विद्यार्थ्यांचे असून, आम्हाला राजकारण नको आहे. आमच्याशी चर्चा न करता निर्णय घेण्यात आला. आम्हाला अंधारात ठेवण्यात आले,' अशी भूमिका विद्यार्थ्यांनी मांडली. सध्या शास्त्री रस्ता येथे एका गटाचे, तर नवी पेठेतील एस. एम. जोशी पुल येथे दुसऱ्या गटाचे आंदोलन सुरू आहे. दोन्ही ठिकाणी विद्यार्थ्यांची मोठी गर्दी आहे. दरम्यान, आंदोलनाच्या दोन्ही गटांना विविध राजकीय नेत्यांनी भेटी देऊन पाठिंबा दर्शविला. शास्त्री रस्ता येथील विद्यार्थ्यांची आमदार धनंजय मुंडे यांनी भेट घेतली.

आंबेगाव पूर्व भागात दुष्काळी परिस्थितीची दिलीप वळसे पाटलांकडून पाहणी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

महाराष्ट्र शासनाने राज्यातील अनेक भागांत दुष्काळ जाहीर केला असताना आंबेगाव तालुक्याचा त्यात समावेश न झाल्याने शेतकऱ्यांमध्ये नाराजी आहे. तालुक्याच्या पूर्व भागात पावसाअभावी पिके आणि पाणीपुरवठ्याची परिस्थिती गंभीर झाली असून, या पार्श्वभूमीवर माजी गृहमंत्री तथा आमदार दिलीप वळसे पाटील यांनी शनिवारी पूर्व भागातील गावांचा दुष्काळ पाहणी दौरा केला.

या दौऱ्यात पहाडदरा, शिरदाळे, धामणी, लोणी, वडगावपीर आणि मांदळेवाडी या गावांना भेट देऊन त्यांनी शेतकरी व ग्रामस्थांशी संवाद साधला. शिरदाळे आणि मांदळेवाडी परिसरातील परिस्थितीची त्यांनी प्रत्यक्ष पाहणी केली. शिरदाळे येथे सोयाबीन, बटाटा तसेच अन्य पिकांची पाहणी करून परिस्थिती गंभीर असल्याचे वळसे पाटील यांनी सांगितले.

शिरदाळे येथील ग्रामस्थांनी शेतीला पर्याय म्हणून उद्योग-व्यवसाय उपलब्ध करून देण्याची मागणी केली. तसेच परिसरात एमआयडीसीसारखा औद्योगिक प्रकल्प उभारण्याची मागणीही त्यांनी केली. "आमच्याकडे कायमच दुष्काळ असतो. त्यामुळे हा दुष्काळ आमच्यासाठी नवीन नाही," अशी व्यथा स्थानिक शेतकऱ्यांनी मांडली.

आंबेगाव तालुक्यातील दुष्काळी परिस्थितीची शासनाने दखल घेऊन संपूर्ण तालुक्याचा दुष्काळग्रस्त तालुक्यांमध्ये समावेश करावा, यासाठी शासनाकडे पाठपुरावा करण्याचे आश्वासन वळसे पाटील यांनी दिले. शेतकऱ्यांना आवश्यक ती मदत मिळवून देण्यासाठीही प्रयत्न करण्याचे त्यांनी सांगितले.

यावेळी जिल्हा परिषद उपाध्यक्ष विवेक वळसे पाटील, पंचायत समिती सदस्या अंकिता वाळुंज, गटविकास अधिकारी प्रमिला वाळुंज, तालुका कृषी अधिकारी सिद्धेश ढवळे, महसूल व कृषी विभागाचे अधिकारी, महावितरणचे अधिकारी व कर्मचारी उपस्थित होते. तसेच माजी सरपंच मनोज तांबे, गणेश तांबे, उपसरपंच बिपिन चौधरी, माजी उपसरपंच मयूर सरडे, सोसायटी प्रतिनिधी जयदीप चौधरी, माजी सरपंच बाबाजी चौधरी, अनिकेत चौधरी, कल्पेश सरडे, ग्रामविकास अधिकारी सोनाली जाधव यांच्यासह शेतकरी व ग्रामस्थ मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

गांधी-शास्त्री जयंतीनिमित्त लोणीत स्वच्छता अभियान

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

लोणी (ता. आंबेगाव) येथे राष्ट्रपिता महात्मा गांधी व माजी पंतप्रधान लालबहादूर शास्त्री यांच्या जयंतीनिमित्त ग्रामपंचायतीच्या वतीने विविध उपक्रम राबविण्यात आले. ग्रामपंचायत कार्यालयात लोकनियुक्त सरपंच सावळेराम नाईक, ग्रामपंचायत सदस्य व कर्मचाऱ्यांनी दोन्ही नेत्यांना अभिवादन केले.

यानंतर महादेव मंदिर परिसर, एसटी बसस्थानक आणि बाजारतळ परिसरात स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. या अभियानात सरपंच सावळेराम नाईक, समाजभूषण कैलास गायकवाड, उपसरपंच राजेंद्र वाळुंज, माजी उपसरपंच स्वाती वाळुंज, राहुल आढाव, ग्रामपंचायत सदस्य प्रदीप कोचर, करिष्मा सोनवणे, ग्रामविकास अधिकारी संतोष बोडरे, पोलीस पाटील संदीप आढाव, अंगणवाडी सेविका तसेच ग्रामस्थ सहभागी झाले.

दरम्यान, लोणी येथील आरोग्य उपकेंद्रातही आरोग्य कर्मचाऱ्यांच्या वतीने स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. यावेळी आरोग्य उपकेंद्रातील सर्व कर्मचारी उपस्थित होते.

गांधीजींचा सत्याग्रह विश्वमानवतेसाठी- डॉ. उल्हासदादा पवार:एमआयटी डब्ल्यूपीयूमध्ये महात्मा गांधी व लाल बहादूर शास्त्री जयंती उत्साहात साजरी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

पुणे । प्रतिनिधी

"संपूर्ण जग आज युद्धाच्या छायेत अस्वस्थ आहे. अशा वेळी गांधी जयंती ही संयुक्त राष्ट्रातर्फे जागतिक अहिंसा दिन म्हणून संपूर्ण जगात साजरी केली जाते, हे सर्व भारतीयांसाठी अभिमानास्पद आहे. सत्य, अहिंसा आणि सत्याग्रह हा मूलमंत्र गांधीजींनी दिला. गांधीजींचा सत्याग्रह हा विश्वमानवतेसाठी होता," असे विचार ज्येष्ठ गांधीवादी विचारवंत डॉ. उल्हासदादा पवार यांनी व्यक्त केले.

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी व भारतरत्न लाल बहादूर शास्त्री यांच्या संयुक्त जयंतीनिमित्त एमआयटी वर्ल्ड पीस युनिव्हर्सिटी, माईर्स एमआयटी शिक्षण समूह व पीस विभागाच्या वतीने संत ज्ञानेश्वर मंडपात आयोजित "स्मरण महामानवांचे" या अभिवादन कार्यक्रमात प्रमुख पाहुणे म्हणून ते बोलत होते.

कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माईर्स एमआयटी वर्ल्ड पीस युनिव्हर्सिटीचे संस्थापक अध्यक्ष प्रा. डॉ. विश्वनाथ कराड होते.

यावेळी एमआयटी डब्ल्यूपीयूचे कुलसचिव प्रा. गणेश पोकळे, प्र-कुलगुरू डॉ. मिलिंद पांडे, एमआयटीचे वरिष्ठ सल्लागार डॉ. एस. एन. पठाण, प्रा. डॉ. मिलिंद पात्रे, डॉ. महेश थोरवे, लेखक अनिल जोशी, डॉ. विनोदकुमार जाधव, विष्णू भिसे, कर्नल तांदळे आणि बिपीन जोशी उपस्थित होते.

डॉ. उल्हासदादा पवार म्हणाले, "गांधीजींनी अस्पृश्यता निवारणाला प्राधान्य दिले. सर्वधर्मसमभाव आणि हिंदू-मुस्लिम ऐक्याचा विचार समाजात रुजावा, तसेच भारतातील कोणताही समाज जाती आणि धर्माच्या आधारावर विभागला जाऊ नये, असा त्यांचा विचार होता. मानवता, समता व नैतिकता या तीन मूल्यांवर आधारित सत्याग्रहातून संघर्ष उभा करण्याचे तत्त्व न्या. रानडे यांनी गांधीजींना दिले. लाल बहादूर शास्त्री हे गांधीजींचे शिष्य होते. शांतता, नम्रता आणि तत्त्वांप्रती निष्ठा ठेवून शास्त्रींनी देशसेवा केली. गांधी आणि शास्त्रींच्या विचारांची जाणीव ठेवून त्याच मूल्यांवर डॉ. विश्वनाथ कराड यांचे कार्य सुरू आहे."

प्रा. डॉ. विश्वनाथ कराड म्हणाले, "सत्य, अहिंसा आणि शांती हेच खरे मानवी जीवनाचे तत्त्व आहे. धर्मग्रंथ हेच खरे जीवनग्रंथ आहेत हे ओळखून गांधीजी सतत शांतीच्या मार्गाने वाटचाल करत राहिले. गांधींचा आणि बुद्धांचा देश म्हणूनच आज जगात भारताची ओळख आहे. आज जागतिक स्तरावर युद्धजन्य स्थितीत गांधीजींच्या सत्य, अहिंसा, प्रेम, शांती आणि विश्वमानवतेच्या विचारांची गरज आहे. सत्याचे सातत्य टिकवणारे सत्याग्रही महात्मा गांधी हेच आज विश्वशांतीचा आणि विश्वकल्याणाचा एकमेव विचार आहेत."

डॉ. मिलिंद पांडे म्हणाले, "या देशात गांधींच्याच विचारांची गरज आहे. एमआयटी वर्ल्ड पीस विद्यापीठात गांधीजींचे विचार अभ्यासक्रमात शिकवले जातात. वर्ल्ड पार्लमेंटच्या माध्यमातून हे विचार सर्वांपर्यंत पोहोचवत राहू."

सफाई कर्मचाऱ्यांच्या प्रश्नांसाठी नगराध्यक्ष दुर्गादेवी जगदाळे मैदानात

प्रत्यक्ष संवाद साधून समस्या जाणून घेतल्या; प्रश्न सोडविण्याचे आश्वासन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

लोणी-धामणी : प्रतिनिधी

नगरपालिकेतील सफाई कर्मचाऱ्यांच्या विविध प्रलंबित मागण्या आणि समस्यांची दखल घेत नगराध्यक्ष दुर्गादेवी जगदाळे यांनी प्रत्यक्ष कामाच्या ठिकाणी जाऊन कर्मचाऱ्यांशी संवाद साधला. यावेळी त्यांनी कर्मचाऱ्यांच्या अडचणी आणि प्रलंबित प्रश्न जाणून घेतले.

कार्यालयीन पातळीवर पाठपुरावा करण्याबरोबरच प्रत्यक्ष कर्मचाऱ्यांशी संवाद साधून त्यांच्या समस्या समजून घेण्याच्या या उपक्रमाचे नगरपालिका कर्मचाऱ्यांनी स्वागत केले. प्रलंबित प्रश्न प्रशासकीय पातळीवर मार्गी लावण्यासाठी आवश्यक कार्यवाही करण्याची भूमिका नगराध्यक्षांनी यावेळी व्यक्त केली.

नगराध्यक्षांनी प्रत्यक्ष कामाच्या ठिकाणी भेट देऊन समस्या जाणून घेतल्याने कर्मचाऱ्यांमध्ये समाधानाचे वातावरण निर्माण झाले. सफाई कर्मचाऱ्यांच्या प्रश्नांकडे प्रशासनाने गांभीर्याने लक्ष देण्याची अपेक्षाही कर्मचाऱ्यांनी व्यक्त केली.

महाराष्ट्रात पावसाने पाठ फिरवली; बिहारमध्ये पुराचा हाहाकार!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई : प्रतिनिधी

एका बाजूला महाराष्ट्रातून मोसमी पावसाने माघार सुरू केली असून राज्यातील अनेक भागांत पावसाची तूट कायम आहे; तर दुसरीकडे बिहारमध्ये नद्यांच्या वाढत्या पाणीपातळीने पूरस्थिती गंभीर झाली आहे. भारतीय हवामान विभागाच्या माहितीनुसार महाराष्ट्रातून पावसाची माघार सरासरीपेक्षा लवकर सुरू झाली असून राज्यात यंदा हंगामी पावसाची सुमारे १९ टक्के तूट नोंदली गेली आहे. पुण्यातही पुढील काळात पावसाची शक्यता कमी असल्याचे हवामान विभागाने म्हटले आहे.

तिकडे बिहारमध्ये मात्र परिस्थितीने गंभीर वळण घेतले आहे. गंडक नदीचे पाणी सारण जिल्ह्यातील नव्या भागांत शिरले असून काही ठिकाणी बंधारे फुटल्याने पूरपाणी पसरले आहे. केंद्रीय जल आयोगाने २८ ठिकाणी गंभीर पूरस्थिती दर्शविणारे 'नारिंगी' सूचनापत्र जारी केले आहे. गंडक, गंगा, कोसी, बागमती आणि घाघरा या नद्यांची पाणीपातळी अनेक ठिकाणी धोक्याच्या चिन्हापेक्षा वर गेली आहे.

दानापूर, गांधी घाट, हाथीदाह, दिघा घाट, काहलगाव आणि सुलतानगंजसह अनेक ठिकाणी गंगा धोक्याच्या पातळीवरून वाहत आहे. नेपाळ आणि उत्तर प्रदेशातील मुसळधार पावसामुळे बिहारमधील परिस्थिती अधिक बिकट झाल्याचे अधिकाऱ्यांनी सांगितले आहे. महाराष्ट्रात पावसाची प्रतीक्षा कायम असताना बिहारमध्ये पुराशी झुंज सुरू आहेनिसर्गाचा हा विरोधाभास शेतकरी आणि जलव्यवस्थापनासमोरील आव्हान अधोरेखित करणारा आहे.

येरवडा म्हाडा पुनर्विकासाला विरोध करत रहिवाशांचे आंदोलन

महाक्लस्टर नको म्हणत म्हाडा कार्यालयासमोर घोषणाबाजी

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मंचर: प्रतिनिधी

म्हाडाच्या इमारतींच्या पुनर्विकासाच्या प्रस्तावाला विरोध करत हाऊसिंग बोर्ड पुनर्विकास कृती समितीच्या वतीने म्हाडाच्या इमारतीसमोर आंदोलन करण्यात आले. हातात काळे झेंडे, नामफलक घेत महिला, ज्येष्ठ नागरिक, युवक तसेच लहान मुलांसह संपूर्ण कुटुंबांनी आंदोलनात सहभाग घेत घोषणाबाजी केली.

घर आमच्या हक्काचं, नाही कुणाच्या बापाचं, कोण म्हणतं देतं नाय, घेतल्याशिवाय राहत नाय अशा घोषणांनी परिसर दणाणून गेला. पुनर्विकासाच्या प्रक्रियेत रहिवाशांच्या मागण्यांचा विचार करून स्वतंत्र आणि छोट्या क्लस्टरच्या माध्यमातून पुनर्विकास करण्यात यावा, अशी मागणी यावेळी करण्यात आली.

या आंदोलनात हाऊसिंग बोर्ड पुनर्विकास कृती समितीचे अध्यक्ष अजय बल्लाळ, म्हाडा महासंघाचे अध्यक्ष ॲड. गणेश सातपुते, राजू बाफना, ॲड. नाना नलावडे, बाळासाहेब जानराव, राकेश मोहिते, रमेश जाधव, दिलीप म्हस्के, महेश पाटील यांच्यासह शेकडो सदनिकाधारक सहभागी झाले होते.

याप्रसंगी शिवाजीराव आढळराव पाटील यांनी हाऊसिंग बोर्ड परिसरातील रहिवाशांच्या मागण्यांबाबत सकारात्मक भूमिका व्यक्त केली. हाऊसिंग बोर्ड येथील इमारती मोडकळीस आल्याची जाणीव असून, येत्या गुरुवारी प्रत्यक्ष पाहणी करण्यात येईल, असे त्यांनी सांगितले. जनसामान्यांची भावना लक्षात घेऊन या परिसरात मिनी क्लस्टरच्या माध्यमातून पुनर्विकास करण्यास सहमती असल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले. ते पुढे म्हणाले की या संपूर्ण प्रकरणात आपण स्वतः लक्ष घालणार असून, मुख्यमंत्री तसेच म्हाडाच्या उपाध्यक्षांशी चर्चा करून हा प्रश्न तातडीने मार्गी लावण्यासाठी प्रयत्न करू. लवकरात लवकर आराखडा (लेआउट) तयार करून येरवडा परिसरातील नागरिकांना न्याय देऊ, असे आश्वासन आढळराव पाटील यांनी दिले.

यावेळी अजय बल्लाळ यांनी एकत्रित महाक्लस्टरला कोणत्याही परिस्थितीत विरोध असल्याचे स्पष्ट केले. दोन-तीन सोसायट्यांचे स्वतंत्र छोटे क्लस्टर करून पुनर्विकास करावा. अन्यथा यापेक्षाही तीव्र आंदोलन उभारले जाईल आणि त्याची संपूर्ण जबाबदारी म्हाडा व शासनाची असेल, असा इशारा त्यांनी दिला.

ॲड. गणेश सातपुते यांनीही रहिवाशांच्या मागण्यांना पाठिंबा देत, लोकमान्यनगरला जसा न्याय मिळाला, तसाच न्याय महाराष्ट्र हाऊसिंग बोर्डाच्या नागरिकांनाही मिळालाच पाहिजे. म्हाडा जोपर्यंत येथील रहिवाशांना न्याय देत नाही, तोपर्यंत आम्ही त्यांच्या पाठीशी खंबीरपणे उभे राहणार, असे सांगितले.

या घरात आमचं संपूर्ण आयुष्य गेलंय. आमच्या कष्टाने उभा केलेला हा संसार आहे. त्यामुळे आमच्या घराचा निर्णय आमच्याशी चर्चा न करता घेऊ नका. विकासाला आमचा विरोध नाही; पण तो आमच्या हक्काचा, आमच्या संमतीने आणि आमच्या सोयीचा असला पाहिजे. आम्हाला महाक्लस्टर नको, आमच्या सोसायट्यांचा स्वतंत्र पुनर्विकास हवा. म्हाडाने आमच्या भावनांचा आणि हक्कांचा विचार करावा. ए.आर. सोनवणे आजी(स्थानिक रहिवासी हाऊसिंग बोर्ड येरवडा)

सोनवणेंच्या आरोपांनंतर बीड कारागृहात ७ तास झडती; वाल्मिक कराड प्रकरणाने प्रशासनाच्या कारभारावर प्रश्नचिन्ह

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

बीड : प्रतिनिधी

खासदार बजरंग सोनवणे यांनी केलेल्या गंभीर आरोपांनंतर बीड जिल्हा कारागृहाची तब्बल सात तास झडती आणि चौकशी करण्यात आल्याने कारागृह प्रशासनाच्या कार्यपद्धतीवर पुन्हा प्रश्न उपस्थित झाले आहेत. विलास घुले हत्या प्रकरणात आपल्या मुलाला अडकवण्यासाठी वाल्मिक कराडने कारागृहातून कट रचल्याचा दावा सोनवणे यांनी केला होता. या दाव्यांसोबत त्यांनी कथित दूरध्वनी संभाषणाची ध्वनिफीतही पत्रकार परिषदेत ऐकवली होती.

या आरोपांनंतर छत्रपती संभाजीनगर विभागाचे कारागृह

उपमहानिरीक्षक योगेश देसाई यांच्या पथकाने बीड कारागृहात धडक देत सुमारे सात तास तपासणी केली. अधिकाऱ्यांनी स्थानिक कर्मचारी बाजूला ठेवून बराकींमध्ये जाऊन कैद्यांची चौकशी केल्याची माहिती आहे. कारागृहातील विशेष सुविधा, दूरध्वनी संपर्क आणि सुरक्षा व्यवस्थेबाबतही माहिती घेण्यात आली.

दरम्यान, कारागृह प्रशासनाने सोनवणे यांचे आरोप फेटाळले आहेत. कारागृहात २०६ सीसीटीव्ही कॅमेरे असून वाल्मिक कराडच्या बराकीवर १२ कॅमेऱ्यांद्वारे नजर ठेवली जात असल्याचे प्रशासनाने स्पष्ट केले आहे.

कैद्यांना उपलब्ध असलेल्या 'ॲलन कॉल' सुविधेचा गैरवापर झाल्याचा आरोपही प्रशासनाने नाकारला आहे. मात्र कथित ध्वनिफितीची सत्यता आणि त्यातील आवाजाची अधिकृत पुष्टी अद्याप झालेली नाही. त्यामुळे सात तासांच्या चौकशीत नेमके काय निष्पन्न होते आणि पुढे कोणती कारवाई होते, याकडे बीडचे लक्ष लागले आहे.

सोन्याच्या हॉलमार्किंग शुल्कवाढीचा पुनर्विचार करा

४५ वरून ७५ वाढ; ज्वेलर्स, एमएसएमई आणि ग्राहकांवर अतिरिक्त भार : राजेश अग्रवाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

सोन्याच्या दागिन्यांच्या हॉलमार्किंग शुल्कात प्रति आर्टिकल ४५ वरून ७५ करण्यात आलेली वाढ तात्काळ मागे घेऊन जुने शुल्क पूर्ववत करावे, अशी मागणी असअॅरुरश्र चरअॅुरवळ उहरालशअॅ ष ेउाशअॅलश, ख प व ॅी ी ं अ ॅ ळ श ी एर्वीलरींळेप (अचउउखए) चे राष्ट्रीय अध्यक्ष राजेश अग्रवाल यांनी केंद्र सरकार आणि भारतीय मानक ब्युरो (इखड) यांच्याकडे केली आहे.

१४ सप्टेंबर २०२६ पासून लागू झालेल्या या निर्णयामुळे हॉलमार्किंग शुल्कात ६६.६७ टक्के वाढ झाली आहे. सुधारित दरानुसार सोन्यासाठी प्रति आर्टिकल ७५, तर चांदीसाठी ३५ शुल्क निश्चित करण्यात आले असून सोन्यासाठी किमान कन्साइनमेंट शुल्क २०० ठेवण्यात आले आहे.

हॉलमार्किंग, सोन्याची शुद्धता, पारदर्शकता आणि ग्राहक संरक्षणाला अचउउखएचा पूर्ण पाठिंबा असल्याचे अग्रवाल यांनी स्पष्ट केले. मात्र हॉलमार्किंग अनिवार्य असल्याने शुल्कवाढीचा थेट परिणाम ज्वेलर्स, छोटे व्यापारी, कारागीर, चड्चएि आणि अखेरीस ग्राहकांवर होणार असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

प्रति आर्टिकल शुल्क आकारले जात असल्याने कमी वजनाच्या दागिन्यांवर या वाढीचा तुलनेने अधिक परिणाम होऊ शकतो. त्यामुळे शुल्क निश्चित करताना लघु ज्वेलर्स आणि ग्राहकांच्या हिताचाही विचार करण्याची गरज असल्याचे अग्रवाल यांनी सांगितले.

अचउउखएने ४५ चे जुने शुल्क पूर्ववत करण्याबरोबरच भविष्यात शुल्कवाढीपूर्वी ज्वेलर्स, उत्पादक, चड्चएि, हॉलमार्किंग केंद्रे आणि ग्राहक प्रतिनिधींशी व्यापक चर्चा करण्याची मागणी केली आहे. तसेच लघु ज्वेलर्स व चड्चएिसाठी सवलतीची शुल्कव्यवस्था, हॉलमार्किंग केंद्रांची कार्यक्षमता व पारदर्शकता वाढविणे आणि बनावट हॉलमार्किंग व नियमभंगाविरोधात प्रभावी कारवाई करण्याची मागणीही करण्यात आली आहे.

आम्ही इखडच्या विरोधात नाही. मजबूत आणि विश्वासार्ह हॉलमार्किंग व्यवस्थेच्या बाजूने आहोत. मात्र ग्राहक संरक्षणासोबतच ज्वेलर्स आणि ग्राहकांवर अनावश्यक आर्थिक भार पडणार नाही, याचाही विचार होणे आवश्यक आहे, असे अग्रवाल यांनी सांगितले.

या मागणीला अचउउखएचे कमलराज बन्सल, नरेंद्र गोयल, जगदीश उनेचा, मिठालाल जैन, विनोद सांकल आणि मनीष तावरावाला यांच्यासह संस्थेच्या पदाधिकारी व संचालकांनीही पाठिंबा दर्शविला आहे.

सारांश वृत्त

मराठीला ज्ञानभाषा करण्याचे मुख्यमंत्र्यांचे आश्वासन; डिजिटल युगात मराठीचा झेंडा उंचावणार की घोषणांपुरताच राहणार?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मुंबई । प्रतिनिधी

मराठी ही केवळ संवादाची भाषा नसून महाराष्ट्राच्या संस्कृतीची वाहक आणि इतिहासाची साक्षीदार आहे. मात्र २१व्या शतकातील डिजिटल आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात मराठीला खऱ्या अर्थाने ज्ञानभाषेचा दर्जा देण्याचे मोठे आव्हान राज्यासमोर आहे. मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी मराठीचा वापर कृत्रिम बुद्धिमत्ता, क्वांटम संगणन, अंतराळ तंत्रज्ञान आणि जैवतंत्रज्ञानासारख्या आधुनिक क्षेत्रांत वाढवण्याचे आवाहन केले.

अभिजात मराठी भाषा सप्ताह आणि अभिजात मराठी भाषा सन्मान दिनाच्या कार्यक्रमात बोलताना फडणवीस यांनी मराठीला डिजिटल युगासाठी अधिक सक्षम करण्याचे आश्वासन दिले. मराठीला अभिजात भाषेचा अधिकृत दर्जा मिळणे हा मराठी भाषकांसाठी अभिमानाचा क्षण असल्याचे त्यांनी सांगितले.

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी स्वराज्यासोबत स्वभाषेलाही महत्त्व दिले आणि राज्यकारभारात मराठीचा वापर वाढवला, याची आठवणही मुख्यमंत्र्यांनी करून दिली.

मात्र प्रश्न केवळ अभिमानाचा नाही, तर अंमलबजावणीचा आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता, विज्ञान, तंत्रज्ञान, उच्च शिक्षण आणि संशोधनाची भाषा म्हणून मराठी किती वेगाने विकसित केली जाते, यावर या घोषणेचे यश ठरणार आहे. मराठीला ज्ञानभाषा करायची असेल, तर केवळ भाषणांपेक्षा आधुनिक तंत्रज्ञानातील मराठी साधने, दर्जेदार संदर्भसाहित्य आणि उच्च शिक्षणातील व्यापक वापराला चालना देणे आवश्यक ठरणार आहे.

ललित हॉटेलमधील नेस्लेचे 'कमी चरबीयुक्त दूध पांढरे करणारे उत्पादन'

असुरक्षित! अन्न सुरक्षा प्राधिकरणाच्या तपासणीत धक्कादायक निष्कर्ष

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली ।प्रतिनिधी

देशातील प्रसिद्ध खाद्यपदार्थ उत्पादक कंपनी नेस्लेच्या उत्पादनाच्या गुणवत्तेवर गंभीर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले आहे. नेस्ले इंडियाने तयार केलेल्या 'कमी चरबीयुक्त दूध पांढरे करणाऱ्या' उत्पादनाचा नमुना असुरक्षित आणि निकृष्ट दर्जाचा असल्याचे भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरणाने म्हटले आहे. हा नमुना नवी दिल्लीतील कॅनॉट प्लेस परिसरातील प्रसिद्ध ललित हॉटेलच्या आवारातून घेण्यात आला होता.

अन्न सुरक्षा प्राधिकरणाच्या माहितीनुसार, भारत हॉटेल्स लिमिटेडच्या ललित हॉटेलमधून संबंधित उत्पादनाचा नमुना घेण्यात आला. त्यानंतर त्याची अन्न विश्लेषक प्रयोगशाळेत तपासणी करण्यात आली. या तपासणी अहवालात उत्पादन 'असुरक्षित' आणि 'निकृष्ट दर्जाचे' असल्याचे स्पष्ट झाले. त्यामुळे हे उत्पादन अन्न सुरक्षा आणि मानके कायदा, २००६ मधील निर्धारित निकषांचे पालन करत नसल्याचे समोर आले आहे.

प्रश्न केवळ एका हॉटेलमधून घेतलेल्या नमुन्यापुरता मर्यादित नाही. ग्राहकांच्या रोजच्या वापरातील खाद्यपदार्थांची सुरक्षितता कितपत काटेकोरपणे तपासली जाते, हा प्रश्नही यामुळे उपस्थित झाला आहे. मोठ्या आणि विश्वासार्ह मानल्या जाणाऱ्या कंपनीच्या उत्पादनाबाबत असा निष्कर्ष समोर येत असेल, तर अन्नपदार्थांच्या गुणवत्तेवर देखरेख ठेवणाऱ्या यंत्रणेची जबाबदारी आणखी वाढते.

दरम्यान, नेस्ले इंडियाने संबंधित उत्पादन सुरक्षित असून नियामक निकषांचे पालन करत असल्याचा दावा केला आहे. त्यामुळे अन्न सुरक्षा प्राधिकरणाच्या निष्कर्षानंतर पुढील तपासणी आणि कारवाईकडे आता लक्ष लागले आहे. ब्रँड कितीही मोठा असो; ग्राहकांच्या आरोग्याशी तडजोड होऊ नये, हीच अन्नसुरक्षेची खरी कसोटी आहे.

शेख हसीना यांच्या प्रत्यार्पणाचा मार्ग खुला?

भारताचा मोठा संकेत; 'कायदेशीर प्रक्रियेतूनच निर्णय'

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

ढाका । प्रतिनिधी

बांगलादेशच्या माजी पंतप्रधान शेख हसीना यांच्या भारतातील वास्तव्यानंतर त्यांच्या प्रत्यार्पणाचा मुद्दा पुन्हा एकदा केंद्रस्थानी आला आहे. भारताचे बांगलादेशातील उच्चायुक्त दिनेश त्रिवेदी यांनी शनिवारी ढाका येथे स्पष्ट संकेत देताना, शेख हसीना यांचे प्रत्यार्पण झालेच तर ते एका सुसूत्र आणि कायदेशीर प्रक्रियेतून होऊ शकते, असे म्हटले. त्यामुळे हसीना यांना भारतातून बांगलादेशात परत पाठविण्याबाबत भारताची भूमिका नेमकी कोणत्या दिशेने जात आहे, याची चर्चा सुरू झाली आहे.

ढाका येथे आयोजित 'बे ऑफ बंगाल कॉन्व्हर्सेशन' या परिषदेत बोलताना त्रिवेदी यांनी हसीना यांच्या भारतातील उपस्थितीचा संदर्भ घेतला. जुलै–ऑगस्ट २०२४ मध्ये बांगलादेशमध्ये सत्तेत असलेल्या नेतृत्वाच्या निर्णयामुळे हसीना यांनी भारतात आश्रय घेतला आणि त्या परिस्थितीत भारताकडे फारसे पर्याय नव्हते, असे त्यांनी सांगितले.

मात्र आता परिस्थिती बदलली आहे. बांगलादेशमध्ये सत्तांतरानंतर शेख हसीना यांच्याविरोधात कायदेशीर कारवाई सुरू आहे. बांगलादेश सरकार सातत्याने भारताकडे त्यांच्या प्रत्यार्पणाची मागणी करत आहे. ऑगस्ट २०२६ मध्ये पंतप्रधान तारीक रहमान यांनीही भारताचे उच्चायुक्त त्रिवेदी यांच्यासोबतच्या बैठकीत हसीना यांच्या प्रत्यार्पणाचा मुद्दा उपस्थित केला होता.

विशेष म्हणजे, भारताने बांगलादेशची प्रत्यार्पणाची मागणी कायदेशीर आणि न्यायालयीन प्रक्रियेनुसार तपासली जात असल्याचे यापूर्वीही स्पष्ट केले आहे. त्यामुळे आता प्रश्न केवळ राजनैतिक इच्छेचा राहिलेला नसून भारत–बांगलादेश प्रत्यार्पण करार, आरोपांचे स्वरूप, कायदेशीर प्रक्रिया आणि दोन्ही देशांच्या हितसंबंधांचा झाला आहे.

दरम्यान, हसीना यांनी जुलै २०२६ मध्ये दिलेल्या मुलाखतीत आपण डिसेंबरच्या आसपास बांगलादेशात परत जाऊन न्यायालयासमोर आत्मसमर्पण करण्याचा विचार करत असल्याचे सांगितले होते. त्यांच्यावर बांगलादेशात गंभीर आरोप असून, नोव्हेंबर २०२५ मध्ये त्यांना त्यांच्या अनुपस्थितीत मृत्युदंडाची शिक्षा सुनावण्यात आली होती; मात्र त्यांनी आरोप फेटाळले आहेत.

त्यामुळे त्रिवेदींचे वक्तव्य हे प्रत्यार्पणाचा निर्णय झाल्याचे अधिकृत घोषणापत्र नसले, तरी 'कायदेशीर प्रक्रियेतून प्रत्यार्पण शक्य आहे' हा भारताकडून आलेला महत्त्वपूर्ण राजनैतिक संकेत मानला जात आहे.

२०२७ पर्यंत कुष्ठरोगाचा प्रसार थांबवण्याचे लक्ष्य; पण वर्षभरात ३,८३२ बालरुग्ण! ३७ मुलांमध्ये निदानावेळीच गंभीर अपंगत्व

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली ।प्रतिनिधी

भारतामध्ये २०२७ पर्यंत कुष्ठरोगाचा प्रसार जिल्हास्तरावर थांबवण्याचे महत्त्वाकांक्षी लक्ष्य निश्चित करण्यात आले असताना, सरकारच्या ताज्या आकडेवारीने या मोहिमेसमोर गंभीर प्रश्न उभे केले आहेत. २०२५–२६ या वर्षात देशात तब्बल ३,८३२ मुलांना नव्याने कुष्ठरोगाचे निदान झाले. विशेष म्हणजे यापैकी ३७ मुलांमध्ये निदानाच्या वेळीच दुसऱ्या श्रेणीचे अपंगत्व आढळून आले. त्यामुळे रोगाचे निदान उशिरा होत आहे का आणि समाजात अद्यापही कुष्ठरोगाचा प्रसार सुरूच आहे का, याबाबत चिंता व्यक्त होत आहे.

राष्ट्रीय कुष्ठरोग निर्मूलन कार्यक्रमाच्या २०२५–२६ या वर्षातील ताज्या वार्षिक अहवालातील ही आकडेवारी आहे. या वर्षासाठी बालकांमधील नवीन कुष्ठरोग रुग्णांची निर्धारित संख्या २,००० ठेवण्यात आली होती. मात्र प्रत्यक्षात ३,८३२ बालरुग्ण आढळले. म्हणजेच निर्धारित

उद्दिष्टापेक्षा बालरुग्णांची संख्या तब्बल ९१.६ टक्क्यांनी अधिक राहिली.

जागतिक आरोग्य संघटनेच्या मते, मुलांमध्ये आढळणारे नवीन कुष्ठरोगाचे रुग्ण हे अलीकडील संसर्ग आणि रोगाच्या सुरू असलेल्या प्रसाराचे महत्त्वाचे निदर्शक मानले जातात. त्यामुळे बालरुग्णांची ही संख्या केवळ आकडा नसून सार्वजनिक आरोग्य व्यवस्थेसाठी गंभीर इशारा मानला जात आहे.

भारताने २०२३–२७ राष्ट्रीय कुष्ठरोग धोरणात्मक आराखडा आखला असून, २०२७ पर्यंत जिल्हास्तरावर कुष्ठरोगाचा प्रसार थांबवण्याचे उद्दिष्ट आहे. एखाद्या जिल्ह्यात सलग पाच वर्षे स्थानिक पातळीवर एकही नवीन बालकुष्ठरोग रुग्ण आढळला नाही, तर त्या जिल्ह्यात रोगाचा प्रसार थांबला असे मानले जाते.

मात्र एका वर्षातच लक्ष्याच्या जवळपास दुप्पट बालरुग्ण आढळणे आणि काही मुलांमध्ये निदानाच्या वेळीच गंभीर अपंगत्व असणे, यामुळे लवकर निदान, संपर्क तपासणी आणि प्रत्यक्ष प्रतिबंधात्मक उपाय कितपत प्रभावी आहेत, हा प्रश्न आता अधिक तीव्र झाला आहे.

न्यायाधिकरणांच्या नियुक्त्यांना नवे नियम; १६ न्यायाधिकरणांतील अध्यक्ष आणि सदस्य निवडीची प्रक्रिया होणार एकसमान!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । वृत्तसंस्था

देशातील विविध न्यायाधिकरणांमधील अध्यक्ष आणि सदस्यांच्या नियुक्त्यांसाठी केंद्र सरकारने नवे नियम लागू केले आहेत. ३० सप्टेंबर २०२६ रोजी जारी करण्यात आलेले 'राष्ट्रीय न्यायाधिकरण आयोग आणि न्यायाधिकरणांचे अध्यक्ष व सदस्य यांच्या पात्रता, निवड आणि सेवाशर्ती नियम, २०२६' आता राजपत्रात प्रसिद्ध झाले आहेत. या नियमांमुळे नव्याने स्थापन झालेल्या राष्ट्रीय न्यायाधिकरण आयोगाला १६ न्यायाधिकरणे आणि अपीलीय संस्थांमधील अध्यक्ष व सदस्यांच्या निवड प्रक्रियेची जबाबदारी मिळणार आहे.

नव्या व्यवस्थेचा उद्देश नियुक्ती प्रक्रिया, पात्रता, सेवा अटी आणि वेतन यामध्ये एकसमानता आणणे हा आहे. रिक्त होणाऱ्या पदांची भरती प्रक्रिया संबंधित पद रिक्त होण्याच्या किमान सहा महिने आधी सुरू करण्याची तरतूद करण्यात आली आहे. निवड समित्या उमेदवारांचे तज्ज्ञ मूल्यमापन, वैयक्तिक संवाद आणि आवश्यकतेनुसार लेखी चाचणीच्या माध्यमातून परीक्षण करतील.

न्यायाधिकरणांमधील अध्यक्ष आणि सदस्यांविरोधातील गैरवर्तनाच्या तक्रारींसाठीही औपचारिक चौकशी यंत्रणा निश्चित करण्यात आली आहे. अध्यक्षाविरोधातील चौकशी सर्वोच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश किंवा उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश राहिलेले व्यक्ती करू शकतील, तर सदस्याविरोधातील चौकशी उच्च न्यायालयाचे न्यायाधीश करतील. चौकशीदरम्यान नैसर्गिक न्यायाच्या तत्त्वांचे पालन करण्याची तरतूद आहे.

राष्ट्रीय न्यायाधिकरण आयोगाच्या अध्यक्षाला दरमहा अडीच लाख रुपये, तर सदस्यांना दोन लाख पंचवीस हजार रुपये वेतन निश्चित करण्यात आले आहे. न्यायाधिकरणांच्या अध्यक्ष व सदस्यांसाठीही समान वेतनाची तरतूद आहे, काही विशिष्ट अपवादांसह. न्यायाधिकरणांच्या नियुक्त्यांमध्ये स्वायत्तता, पारदर्शकता आणि सातत्य आणण्याच्या दृष्टीने ही नवी व्यवस्था महत्त्वाची ठरणार आहे. मात्र नियम कागदावर कितीही स्पष्ट असले, तरी त्यांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी आणि नियुक्त्यांमध्ये पारदर्शकता राखली जाते का, यावरच या व्यवस्थेची खरी परिणामकारकता ठरणार आहे.

वायुदलाची ताकद घटतेय, वर्षाला ३६ ते ४० विमाने हवीत! ११४ लढाऊ विमानांचा करार याच आर्थिक वर्षात अंतिम होण्याची शक्यता

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

भारतीय वायुदलातील लढाऊ विमानांच्या घटत्या संख्येच्या पार्श्वभूमीवर बहु-भूमिका लढाऊ विमानांच्या खरेदीचा बहुप्रतीक्षित करार याच आर्थिक वर्षात अंतिम होण्याची शक्यता आहे. वायुदलप्रमुख हवाई दलप्रमुख एअर चीफ मार्शल ए. पी. सिंह यांनी शनिवारी ही माहिती दिली. नियोजनानुसार प्रक्रिया पुढे गेल्यास ११४ लढाऊ विमानांच्या खरेदीचा निर्णय याच आर्थिक वर्षात अंतिम होऊ शकतो.

भारताने फेब्रुवारी २०२६ मध्ये फ्रान्सकडून सरकार-ते-सरकार पद्धतीने ११४ राफेल लढाऊ विमाने खरेदी करण्याच्या दीर्घकाळ प्रलंबित प्रस्तावाला मंजुरी दिली होती. भारतीय वायुदलाची लढाऊ क्षमता वाढवण्यासाठी जवळपास दोन दशकांपासून या योजनेवर चर्चा सुरू आहे.

दरम्यान, वायुदलातील लढाऊ विमानांच्या संख्येबाबतही गंभीर आव्हान कायम आहे. सध्याच्या गरजा पूर्ण करण्यासाठी पुढील काही वर्षांत दरवर्षी किमान ३६ ते ४० नवीन विमाने वायुदलात दाखल होणे आवश्यक असल्याचे ए. पी. सिंह यांनी स्पष्ट केले.

स्वदेशी प्रगत मध्यम लढाऊ विमान कार्यक्रमाला विलंब झाल्यास रशियाचे एसयू-५७ यांसारखे पर्यायही विचारात घेतले जाऊ शकतात, असे त्यांनी सांगितले.

यामुळे एका बाजूला स्वदेशी लढाऊ विमान निर्मितीचा वेग वाढवण्याचे आव्हान, तर दुसऱ्या बाजूला वायुदलाची तातडीची गरज पूर्ण करण्यासाठी परदेशी विमानांवर अवलंबून राहण्याचा प्रश्न, अशी दुहेरी कसरत संरक्षण व्यवस्थेसमोर आहे. करार कधी अंतिम होतो आणि प्रत्यक्ष विमाने वायुदलात कधी दाखल होतात, याकडे आता लक्ष लागले आहे.

लग्न म्हणजे केवळ अपत्यप्राप्ती नव्हे; मूल नसणे म्हणजे वैवाहिक क्रूरता नाही! मद्रास उच्च न्यायालयाचा महत्त्वपूर्ण निर्वाळा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र

मदुराई । प्रतिनिधी

लग्न झाले, पण मूल झाले नाही म्हणून पत्नीला वैवाहिक नात्यात 'अपयशी' ठरवता येणार नाही आणि केवळ अपत्य नसणे ही वैवाहिक क्रूरता ठरू शकत नाही, असा महत्त्वपूर्ण निर्वाळा मद्रास उच्च न्यायालयाने दिला आहे. न्यायमूर्ती जी. आर. स्वामीनाथन आणि न्यायमूर्ती एम. डी. सुमती यांच्या खंडपीठाने पतीने क्रूरतेच्या आरोपावरून मागितलेल्या घटस्फोटाला नकार देताना विवाहाकडे केवळ अपत्यप्राप्तीच्या दृष्टिकोनातून पाहता येणार नसल्याचे स्पष्ट केले. हा निकाल 'ए विरुद्ध एस', सीएमए(एमडी) क्रमांक ७२४/२०२२, २०२६ लाइव्हलॉ (मद) ४७७ या प्रकरणात देण्यात आला.

न्यायालयाने स्पष्ट केले की, दाम्पत्याला मूल होऊ शकले नाही म्हणून त्याची जबाबदारी आपोआप पत्नीवर टाकता येणार नाही. विवाहाचा उद्देश केवळ अपत्यप्राप्तीपुरता मर्यादित करता येत नाही. एखाद्या दाम्पत्याला मूल झाले नाही, एवढ्या एकाच कारणावरून संबंधित जोडीदार वैवाहिक नात्यात अपयशी ठरला, असे मानता येणार नाही.

या प्रकरणातील विवाह २००७ मध्ये झाला होता. पतीच्या म्हणण्यानुसार सुरुवातीचे सुमारे सहा महिने वैवाहिक जीवन सुरळीत होते. त्यानंतर पत्नीच्या वर्तनात बदल झाल्याचा त्याचा आरोप होता. पत्नी आपल्या माहेरच्या कुटुंबाला अधिक महत्त्व देते, पती आणि त्याच्या कुटुंबाबद्दल अपमानास्पद बोलते, तसेच पती कार्यालयातून उशिरा घरी आल्यानंतर त्याच्यावर संशय घेते, असे आरोप पतीने केले.

पतीने आणखी गंभीर आरोप करताना एका प्रसंगी पत्नीने सार्वजनिक ठिकाणी अपमान केला, त्याला नपुंसक संबोधले, पादत्राणाने मारहाण केली, मंगळसूत्र काढून त्याच्यावर फेकले आणि त्यानंतर माहेरी गेल्याचे सांगितले. पत्नीने हे सर्व आरोप स्पष्टपणे फेटाळले. पतीला मद्यपानाची सवय असल्याने त्याने नशेत वाहन चालवू नये, एवढ्याच कारणासाठी आपण त्याला विरोध केल्याचे पत्नीने सांगितले.

अपत्याबाबत पत्नीने आपल्यावर उपचार सुरू असल्याचे सांगितले. तिच्यावर शस्त्रक्रियाही झाली होती. मूल होऊ न शकणे हा पतीसोबत वैवाहिक जीवन जगण्यास तिचा जाणीवपूर्वक नकार नव्हता, असा तिचा दावा होता. महत्त्वाचे म्हणजे, पत्नीने वारंवार आणि त्रासदायक प्रजनन उपचार घेतल्याचेही न्यायालयाच्या निदर्शनास आले.

याच मुद्द्यावर न्यायालयाने विशेष भर दिला. उपचारांमध्ये शारीरिक त्रास, वारंवार वैद्यकीय प्रक्रिया, मानसिक ताण आणि भावनिक अनिश्चितता असूनही पत्नीने उपचार घेण्याची तयारी दाखवली. त्यामुळे तिने वैवाहिक नाते टिकवण्याचा प्रयत्न केला, असे न्यायालयाने नमूद केले. अशा उपचारांना सामोरे जाणे हे क्रूर वर्तन मानता येणार नाही, उलट या प्रकरणाच्या परिस्थितीत ते वैवाहिक नाते टिकवण्याच्या इच्छेचे द्योतक असल्याचे न्यायालयाने म्हटले.

या प्रकरणात कौटुंबिक न्यायालयानेही पतीचे आरोप पुराव्याने सिद्ध झाले नसल्याचे मानले होते. पत्नीवर उपचार सुरू असून ती कायमस्वरूपी अपत्यप्राप्तीस असमर्थ आहे, असे सिद्ध करणारा ठोस पुरावाही उपलब्ध नसल्याचे न्यायालयाने नोंदवले होते.

अपीलच्या सुनावणीदरम्यान पतीने असा युक्तिवाद केला की, वैवाहिक क्रूरता बहुतांश वेळा घराच्या चार भिंतींच्या आत घडते. त्यामुळे स्वतंत्र साक्षीदार किंवा पोलिस तक्रार नसल्यानेच आरोप फेटाळता येणार नाहीत. उच्च न्यायालयाने क्रूरतेचे मूल्यमापन संपूर्ण वैवाहिक नाते आणि परिस्थिती लक्षात घेऊन करण्याची गरज मान्य केली; मात्र केवळ सिद्ध न झालेले आरोप म्हणजे क्रूरता नव्हे, हेही स्पष्ट केले.

सर्व बाबींचा विचार केल्यानंतर पतीने केलेले क्रूरतेचे आरोप पुराव्याने सिद्ध केले नसल्याचे न्यायालयाने नमूद केले आणि कौटुंबिक न्यायालयाच्या निर्णयात हस्तक्षेप करण्यास नकार देत अपील फेटाळले.

या निकालातून एक मूलभूत कायदेशीर भूमिका अधोरेखित झाली विवाहाचे मूल्य केवळ अपत्यप्राप्तीवर ठरत नाही. मूल नसणे ही स्वतःमध्ये वैवाहिक चूक किंवा क्रूरता ठरू शकत नाही.